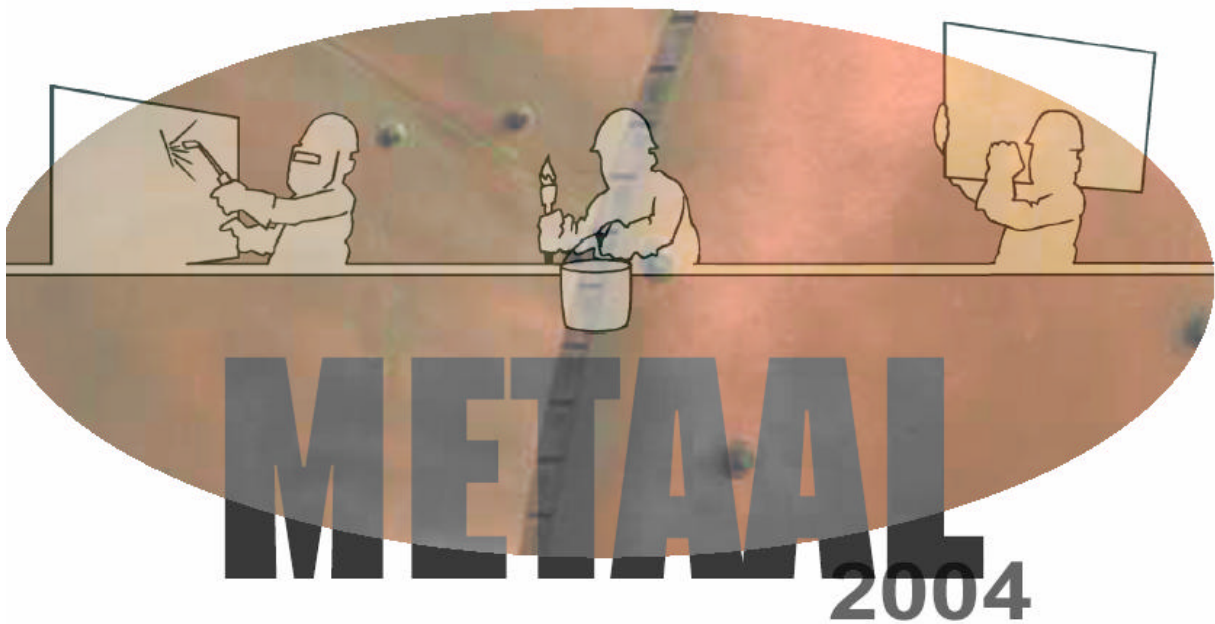

Inspectierapport A624

Blootstelling aan lasrook, vluchtige organische stoffen en het manueel hanteren van lasten in de metaalindustrie

Uitvoeringsperiode: februari t/m april 2004

Contactpersoon:
Mw. C.A.J. de Caluwé
Tel. 026-3557111

Den Haag, 13 september 2004

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	2
Samenvatting.....	3
1. Aanleiding en doel van het project.....	5
1.1 Strategie.....	5
1.2 Doelstellingen.....	5
2. Omvang van het project	6
2.1 Bezochte bedrijven.....	6
2.2. Looptijd en aantallen bezoeken.....	7
3. Globale opzet van het project.....	8
3.1 Globale opzet.....	8
3.2 Inspectiepunten.....	8
3.3 Vragenlijst	10
3.4 Publiciteit en informatievoorziening.....	10
3.5 Overleg met de branche	11
4. Resultaten.....	12
4.1 Algemeen	12
4.2 GevaarlijkeStoffen	14
4.3 Fysieke belasting: tillen, duwen & trekken.....	15
4.4 Risico-inventarisatie en evaluatie	16
4.5 Onveilig gebruik van arbeidsmiddelen	16
4.6 Overige overtredingen.....	17
4.7 Resultaten van de pilot WAO-instroom en de FNV actie	17
5. Conclusies en aanbevelingen	19
5.1 Generaliseerbaarheid van de resultaten.....	19
5.2 Conclusies	19
5.3 Aanbevelingen.....	20

Samenvatting

In de maanden februari tot en met april 2004 zijn 732 bedrijven geïnspecteerd die metaalproducten vervaardigen (constructiewerken, ramen en deuren, tanks en ketels, metaalbewerking zoals persen en oppervlaktebehandeling). De inspectie-onderwerpen betroffen de blootstelling aan lasrook, vluchtige organische stoffen (VOS) en fysieke belasting door tillen, duwen en trekken.

Na afloop van de inspecties kon naar 187 bedrijven een brief verzonden worden waarin de inspectie werd afgerond. Dit is 26% van de bezochte bedrijven. In deze bedrijven zijn op de inspectieonderwerpen geen overtredingen geconstateerd of bleken de onderwerpen van inspectie niet voor te komen. In 545 bedrijven, 74% van het totale aantal bezochte bedrijven, is een handhavingstraject gestart. In deze bedrijven zijn één of meerdere overtredingen geconstateerd.

In totaal zijn 837 overtredingen geconstateerd. In totaal betreft het 727 waarschuwingen, 10 eisen tot naleving, 56 boeterapporten, 38 stilleggingen en 6 stilleggingen met boeterapport. De stilleggingen hebben, met uitzondering van één, allen betrekking op onveilige machines. Van de 727 waarschuwingen hadden er in totaal 464 betrekking op het ontbreken van een actuele en kwalitatief goede blootstellingsbeoordeling aan gevaarlijke stoffen. In 495 bedrijven (68% van de totale steekproef) is op het onderwerp fysieke belasting geïnspecteerd. In totaal zijn 71 overtredingen geconstateerd in 65 bedrijven, wat heeft geleid tot 63 waarschuwingen en 8 eisen tot naleving.

In bedrijven waar een overtreding is geconstateerd op het gebied van gevaarlijke stoffen of fysieke belasting, is tevens naar de risico-inventarisatie en evaluatie gevraagd. In 38 bedrijven ontbrak een risico-inventarisatie en evaluatie en is een boete aangezegd. Er zijn bovendien 17 boeterapporten aangezegd omdat de risico-inventarisatie en evaluatie niet getoetst was door een arbodienst¹. In 4 bedrijven was men zó ver gevorderd in het traject voor het opstellen van de risico-inventarisatie en evaluatie, dat hier een waarschuwing is gegeven. De overige 90 waarschuwingen hadden betrekking op de onvolledigheid van de risico-inventarisatie en evaluatie.

Hoewel machineveiligheid niet tot de hoofdonderwerpen van dit project behoorde, zijn op dit onderwerp 64 overtredingen vastgesteld. Dit heeft in 43 gevallen geleid tot stillegging, waarvan 6 tevens met boete.

De belangrijkste conclusie van dit inspectieproject is dat driekwart van de geïnspecteerde bedrijven de arbeidsomstandighedenwet overtreedt. Dit is een onrustbarend hoog percentage. Het toont aan dat bij de geïnspecteerde bedrijven enerzijds het nalevingsgedrag van de Arbeidsomstandighedenwet 1998 beneden de maat is terwijl anderzijds de zelfwerkzaamheid die kan blijken uit de verdere uitwerking van onderwerpen als gevaarlijke stoffen, niet wordt opgepakt. Van de ruim 3.000 ondernemingen met tenminste 5 werknemers is meer dan 20% bezocht.

---

¹ Recentelijk is het handhavingsbeleid betreffende overtreding van artikel 14, 1^e en 3^e lid van de Arbeidsomstandighedenwet 1998 gewijzigd in die zin dat de overtreding niet langer een direct beboetbaar feit oplevert. De boete die is aangezegd zal niet worden opgelegd, maar is omgezet in een waarschuwing. De cijferreeksen in deze rapportage zijn hierop niet aangepast. De bedrijven zijn/worden hierover geïnformeerd. De risico-inventarisatie en evaluatie dient op korte termijn alsnog getoetst te worden.

Er is dan ook actie nodig om tot verbetering te komen. Zo dient de branche extra te investeren in voorlichting over de gevaarsaspecten van gevaarlijke stoffen en machineveiligheid.

Verder mag de aandacht van de Arbeidsinspectie voor deze sector niet verslappen. Er ligt niet alleen een politieke opdracht om nadrukkelijk handhavend aanwezig te zijn. Uit de inspecties is gebleken dat er ook inhoudelijk alle aanleiding is om de inspectiedruk op zijn minst te handhaven. In dit verband is vermeldenswaard dat er in de periode mei tot en met september 2004 een groot inspectieproject in de metaal en de voeding- en genotmiddelenindustrie wordt uitgevoerd, waarbij de veiligheid van machines centraal staat.

Voor de onderwerpen lasrook, vluchtige oplosmiddelen, gevaarlijke machines en geluid zou verdere instrumentontwikkeling moeten worden gestimuleerd als hulpmiddelen bij de invulling van de arbo-verplichtingen. Mogelijk kan hierbij aansluiting worden gezocht bij de overheidsprogramma's Versterking Arbeidsveiligheid (VAV) en Versterking Arbeidsomstandighedenbeleid Stoffen (VAST).

1. Aanleiding en doel van het project

1.1 Strategie

De strategie van de directie Industrie richt zich op de aanpak van de belangrijkste risico's voor veiligheid en gezondheid. Door de risico-niveaus voor de sectoren met elkaar te vergelijken, wordt inzicht verkregen in welke bedrijfstakken de meeste aanleiding is om te interveniëren. De aanleiding voor dit inspectieproject is meerledig:

- De metaalsector is één van de grootste (industriële) sectoren in Nederland. Circa 5% van de beroepsbevolking is in deze sector werkzaam.
- De arboproblematiek in de branche omvangrijk. Omstandigheden op het werk leiden tot ziekteverzuim en WAO-instroom. Dit geldt met name ten aanzien van fysieke belasting.
- In eerdere inspectieprojecten is gesignaleerd dat binnen de metaalindustrie het arbozorgsysteem onvoldoende functioneert en inspectiedruk noodzakelijk is om veranderingen daadwerkelijk te realiseren.
- Eind 2003 is het convenantstraject in de sector doodgelopen. Van de convenantsonderwerpen zijn lasrook en organische oplosmiddelen nu geselecteerd voor het inspectieproject in combinatie met fysieke belasting, een onderwerp waarover men binnen het convenantstraject geen afspraken wilde maken. Op het onderwerp geluid is in 2003 reeds door de Arbeidsinspectie geïnspecteerd.

1.2 Doelstellingen

Bij de voorbereiding van het project zijn de volgende doelstellingen geformuleerd:

1. Alle geïnspecteerde bedrijven, voor zover relevant, beschikken over een (kwalitatief goede) blootstellingsbeoordeling met betrekking tot gevaarlijke stoffen, in het bijzonder **lasrook / vluchtige organische stoffen** (vos).
2. Alle geïnspecteerde bedrijven hebben voorafgaand aan dan wel naar aanleiding van de blootstellingsbeoordeling aantoonbaar doeltreffende maatregelen getroffen waarbij de blootstelling van de werknemers aan gevaarlijke stoffen zodanig is beperkt dat schade aan de gezondheid wordt voorkomen. Deze maatregelen moeten zijn uitgevoerd conform de arbeidshygiënische strategie. In het geval van lasrook voldoet men aan het eind van het inspectietraject aan de Praktijkrichtlijn Lasrook of heeft men minimaal gelijkwaardige maatregelen getroffen om de blootstelling aan lasrook te beheersen.
3. De betrokken werknemers in alle geïnspecteerde bedrijven beschikken over en maken gebruik van geschikte persoonlijke beschermingsmiddelen voor zover dat nodig is.
4. Daar waar tijdens de inspecties risico's werden vermoed, heeft de werkgever een beoordeling van de fysieke belasting laten uitvoeren op het **manueel hanteren van lasten**. De eventuele daaruit voortvloeiende maatregelen zijn door de werkgever getroffen dan wel opgenomen in een plan van aanpak.
5. Er zullen media-activiteiten zijn ontwikkeld, gericht op het bewust maken van werkgevers en werknemers in de metaalsectoren van de risico's van blootstelling aan lasrook, vluchtige organische stoffen en fysieke belasting en de negatieve effecten daarvan op de gezondheid, het ziekteverzuim en de WAO-instroom. Ook zal er voor en na het project overleg zijn gevoerd met de werkgevers- en werknemersorganisaties binnen de geselecteerde bedrijfstakken over respectievelijk de plannen en de resultaten van het inspectieproject.

Door op deze manier te werken – hoge inspectietrefkans binnen de geselecteerde doelgroep, publiciteit zoeken, branche-organisatie actief betrekken - wordt nagestreefd dat gevaarlijke stoffen en fysieke belasting hoog op de agenda van bedrijven en branche-organisaties komen te staan. Ook de niet bezochte bedrijven zullen hierdoor een spin-off ervaren en dit moet leiden tot een verbetering van de arbeidsomstandigheden in de gehele bedrijfstak.

2. Omvang van het project

2.1 Bezochte bedrijven

De metaal is een grote sector. Niet in alle deelsectoren van de metaal spelen de drie onderwerpen een rol. Het project is om die reden alleen uitgevoerd in de deelsector ‘vervaardiging van metaalproducten (geen machines en transportmiddelen)’, BIK²-code 28, toegespitst op bedrijven uit de volgende categorieën:

- 281 Vervaardiging van metalen constructiewerken, ramen, deuren en kozijnen
- 282 Vervaardiging van tanks en reservoirs en van ketels en radiatoren voor de centrale verwarming
- 285 Oppervlaktebehandeling en overige metaalbewerking
- 286 Vervaardiging van scharen en bestek, gereedschap en hang- en sluitwerk
- 287 Vervaardiging van overige producten van metaal

Per onderwerp is vervolgens aangegeven in welke BIK-code naar verwachting knelpunten zouden bestaan.

Onderwerp	BIK-codes
Lasrook	281, 282, 285202 (lasinrichtingen), 2871 (stalen vaten, transportkannen), 2875 (overig: brandkasten, huishoudelijke metaalwaren, etc.)
Fysieke belasting	285 (m.u.v. 285202), 286 en 287
VOS	281, 282, 285, 286 (wellicht in iets mindere mate), 287

Bedrijven die recent waren bezocht in het kader van andere projecten zijn niet opnieuw geïnspecteerd. Bovendien is er in principe geïnspecteerd bij bedrijven met meer dan 5 werknemers.

De bedrijven zijn in eerste instantie geselecteerd op basis van een a-selecte steekproef uit het bestand van de Kamers van Koophandel. Dit heeft het voordeel dat, gegeven het grote aantal inspecties, er representatieve uitspraken mogelijk zijn voor de bedrijfstak als geheel. Het nadeel is echter dat de pakkans kleiner is dan wanneer ondernemingen zouden worden geselecteerd waarvan wordt verwacht dat die in overtreding zijn.

Om die reden is binnen dit project een pilot uitgevoerd, waarbij onderzocht is in hoeverre er een verband is tussen de arbeidsomstandigheden en de WAO-instroom. De centrale vraag was of bedrijven met een hoge WAO-instroom ook significant slechtere arbeidsomstandigheden hebben. Bij een bevestigend antwoord zou de selectie zich in de toekomst daarop kunnen richten. Binnen het project zijn bedrijven met een hoge WAO-instroom en met een lage instroom aan de steekproef toegevoegd. De betreffende bestanden zijn aangeleverd door het UWV.

Door FNV Bondgenoten zijn 31 klachten ingediend die betrekking hadden op 29 bedrijven. Dit hield verband met een FNV-actie onder de leden in de metaalindustrie. De leden werden gevraagd om slechte arbeidsomstandigheden in verband met lasrook, vluchtige oplosmiddelen en fysieke belasting aan de federatie te melden. De FNV heeft deze als ‘klacht’ naar de Arbeidsinspectie doorgeleid. Wanneer het bedrijf voldeed aan de selectiecriteria voor dit

---

² BIK = Bedrijfsindeling Kamers van Koophandel; een code waarmee de activiteit wordt aangeduid bij inschrijving in het Handelsregister

project, is het bedrijf toegevoegd aan de selectie. In totaal zijn 14 van de 29 bedrijven geïnspecteerd.

2.2. Looptijd en aantallen bezoeken

Het project is gestart op 1 februari 2004. Eind april 2004 zijn de laatste inspectiebezoeken gebracht. In totaal zijn 732 bedrijven bezocht waarvan 97% behoorde tot BIK 28. Er zijn 24 bedrijven bezocht waarvan gedurende de inspectie bleek dat zij tot een andere BIK klasse behoorden, maar waar de inspectie op de projectonderwerpen wel goed kon plaatsvinden. In tabel 2.1 wordt een overzicht gegeven van het aantal geïnspecteerde bedrijven per sector.

Tabel 2.1: Aantal geïnspecteerde bedrijven per sector (o.b.v. BIK)

Sector	Aantal bedrijven binnen de sector (>5 werknemers)	Aantal geïnspecteerde bedrijven	% geïnspecteerde bedrijven t.o.v. het totaal geïnspecteerd
<i>BIK 28 Vervaardiging van producten van metaal (geen machines en transportmiddelen)</i>	3.340	708	97
BIK 281 Vervaardiging van metalen constructiewerken, ramen, deuren en kozijnen	1.211	319	44
BIK 282 Vervaardiging van tanks en reservoirs en van ketels en radiatoren voor de centrale verwarming	132	31	4
BIK 285 Oppervlaktebehandeling en overige metaalbewerking	1.199	244	33
BIK 286 Vervaardiging van scharen en bestek, gereedschap en hang- en sluitwerk	248	49	7
BIK 287 Vervaardiging van overige producten van metaal (geen machines en transportmiddelen)	287	65	9
<i>Overig</i>	-	24	3
<i>Totaal</i>	<i>3.073</i>	<i>732</i>	<i>100</i>

Uit de tabel blijkt tevens dat bij ruim 20% van de ondernemingen uit de bedrijfstak ‘vervaardiging van producten van metaal (geen machines en transportmiddelen)’ inspecties zijn uitgevoerd’.

3. Globale opzet van het project

3.1 Globale opzet

De inspecties waren onaangekondigd. De inspecteurs hebben in een aantal gevallen een bedrijf wel korte tijd voor de inspectie telefonisch benaderd met het verzoek relevante gegevens alvast te verzamelen. Hierbij kan gedacht worden aan de risico-inventarisatie en evaluatie, een blootstellingbeoordeling, ventilatiegegevens, etc. Echter, er werd geen concrete datum van de inspectie genoemd, zodat een zo betrouwbaar mogelijk beeld van de normale bedrijfsgang kon worden verkregen.

Per inspectiebezoek werd er steeds geïnspecteerd op maximaal twee projectonderwerpen. Uitgangspunt was dat er geïnspecteerd werd op de onderwerpen lasrook en fysieke belasting. Was er geen sprake van lasrook, omdat er slechts incidenteel gelast werd, dan werd daarvoor in de plaats geïnspecteerd op vluchtige organische stoffen. Bleek er geen sprake van fysieke belasting, dan kwam er géén ander onderwerp voor in de plaats.

Dit levert onderstaande mogelijke combinaties van te inspecteren onderwerpen op:

- lasrook en fysieke belasting
- lasrook
- vluchtige organische stoffen en fysieke belasting
- vluchtige organische stoffen
- fysieke belasting

Daarnaast geldt standaard als uitgangspunt dat wanneer de inspecteur tijdens de inspectie situaties tegen komt die ernstig gevaar voor personen inhouden, er wordt ingegrepen. Dit ongeacht het onderwerp. In de praktijk doet zich dit regelmatig voor bij onveilige machines.

3.2 Inspectiepunten

Gevaarlijke stoffen: lasrook en oplosmiddelen (VOS)

Het uitgangspunt bij elke inspectie op gevaarlijke stoffen is het voorkómen van blootstelling aan een te hoge concentratie aan gevaarlijke stoffen. De basis hiervoor is de blootstellingsbeoordeling. Een blootstellingsbeoordeling bevat informatie over de aard, mate en duur van de blootstelling aan in dit geval lasrook of oplosmiddelen. De beoordeling kan plaatsvinden aan de hand van metingen of door een zogenaamde kwantitatief onderbouwde schatting. Hoewel de inspecties zich met name richtten op lasrook of oplosmiddelen, zal een bedrijf de blootstelling moeten beoordelen van alle gevaarlijke stoffen waaraan werknemers tijdens het werk worden of kunnen worden blootgesteld.

Kwaliteit blootstellingsbeoordeling

Bij de inspecties is niet alleen gekeken of de blootstellingsbeoordeling aanwezig is, maar werd tevens gekeken naar de kwaliteit van de beoordeling. Vaak voldoen de rapportages van de blootstellingsbeoordelingen niet aan de voorgeschreven kwaliteitscriteria. Een beoordeling moet uitgevoerd worden conform de hierop van toepassing zijnde wettelijke verplichtingen en worden uitgevoerd volgens de methodiek die is beschreven in NEN-EN 689 zoals omschreven in beleidsregel 4.2-1. Belangrijk is bijvoorbeeld het vermelden van de eigenschappen van de gevaarlijke stoffen, een omschrijving van de werkzaamheden met gevaarlijke stoffen en de beoordelingsmethode. Aan de hand van een aantal criteria werd de kwaliteit getoetst. Deze criteria werden aan de werkgever uitgereikt of toegevoegd in het geval de blootstellingsbeoordeling ontbrak dan wel onvolledig was.

Als uit de blootstellingsbeoordeling blijkt dat de blootstelling boven de grenswaarde uitkomt, dan zal een bedrijf onmiddellijk doeltreffende maatregelen moeten nemen, om de blootstelling tot onder deze waarde te brengen. Deze maatregelen moeten worden uitgevoerd conform de arbeidshygiënische strategie. Bedrijven mogen daarbij als structurele maatregel niet alleen gebruik maken van persoonlijke beschermingsmiddelen zoals adembescherming als er ook organisatorische en/of technische maatregelen mogelijk zijn om de blootstelling te voorkomen dan wel te beperken.

Het is ná het nemen van maatregelen tevens zaak dat het bedrijf nagaat of de maatregelen werkelijk afdoende zijn: is de blootstelling nu onder de grenswaarde?

Blijkt uit de blootstellingsbeoordeling dat de concentratie in de inademingslucht meer dan twee keer de grenswaarde bedraagt en men heeft naar aanleiding hiervan geen (aanvullende) beheersmaatregelen getroffen, dan kan het werk worden stilgelegd. In deze situatie wordt tevens een boeterapport opgemaakt. Voor kankerverwekkende stoffen is een overschrijding van één keer de wettelijke grenswaarde al reden tot stillegging.

Lasrook

Voor lasrook is een Praktijkrichtlijn Lasrook ontwikkeld die is opgenomen in een beleidsregel (4.9-2). Heeft een bedrijf alle maatregelen genomen die de Praktijkrichtlijn voorschrijft, dan kan het bedrijf met een minder diepgaande blootstellingsbeoordeling volstaan. Het is dan voldoende wanneer een bedrijf in de risico-inventarisatie en evaluatie aantoonde de maatregelen te hebben genomen die de Praktijkrichtlijn voorschrijft.

Het staat een bedrijf vrij om de Praktijkrichtlijn niet te volgen. In dat geval moet met een blootstellingsbeoordeling worden aangetoond of de blootstelling aan lasrook doeltreffend wordt beheerst.

Fysieke belasting

In de metaalindustrie worden nog steeds lasten handmatig verplaatst. Dit kan door middel van tillen (verticale verplaatsing), maar ook door duwen of trekken (horizontale verplaatsing). De inspecteurs hebben met name werkplekken in het magazijn (inkomen van goederen), de productie (het bewerken van producten/materialen) en de expeditie/inpak geïnspecteerd.

Tillen

Om het tillen binnen bedrijven te beoordelen is gebruik gemaakt van de NIOSH-methode. Aan de hand van het gewicht van de te tillen last en de frequentie, wordt bepaald in hoeverre dit een probleem vormt. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen een knelpunt en een misstand. Bij een knelpunt, waarbij gezondheidkundige waarden worden overschreden, gaat de inspecteur na of het knelpunt volledig is beoordeeld in de risico-inventarisatie en evaluatie. De beoordeling van het risico is volledig als rekening is gehouden is met

- kenmerken van de last (omvang, stabiliteit, aangrijpingspunt);
- vereiste lichamelijke inspanning (gewicht van de last, benodigde trek/ duwkrachten);
- kenmerken van de werkomgeving (klimaat, temperatuur, vloeren b.v. drempels, hellingen, verplaatsingsafstanden, manoeuvreerruimte);
- taakeisen (frequentie, duur, afwisselende arbeid).

Vervolgens dienen in een plan van aanpak maatregelen opgenomen te zijn om het knelpunt weg te werken, voorzien van een termijn.

Er is sprake van een misstand als meer dan twee keer het maximum aanvaardbare tilgewicht wordt overschreden. Wat aanvaardbaar is hangt af van de combinatie van gewicht en frequentie. Bij een misstand werd van het bedrijf geëist om binnen zes maanden maatregelen

te nemen om het gevaar van fysieke belasting weg te nemen. Indien dit redelijkerwijs niet mogelijk is, dan zal het bedrijf het gevaar zoveel mogelijk moeten beperken en de situatie volledig moeten opnemen in de risico-inventarisatie en evaluatie.

Wordt er getild boven de 175 cm en is het gewicht meer dan 4 kilo ongeacht de frequentie, dan is er altijd sprake van een misstand. Dit is ook het geval als de last op een horizontale afstand van 63 cm van het lichaam wordt getild.

Duwen & trekken

Net als bij tillen werd aan de hand van een aantal parameters bepaald of er sprake is van een aanvaardbare situatie, een knelpunt of een misstand. Hiervoor is het van belang om te kijken naar de afstand die wordt afgelegd, in hoeverre er op het traject obstakels zijn – zoals drempels, hellingen en richels – en het gewicht van de last. De inspecteur diende met behulp van een unster te bepalen hoeveel kracht nodig is om de last te verplaatsen.

Er is sprake van een misstand als gezondheidskundige waarden met meer dan een factor 1,5 worden overschreden. De wijze van handhaving bij een knelpunt of een misstand is gelijk aan dat bij tillen.

Termijnen

De termijnen die de Arbeidsinspectie hanteerde om de overtredingen op te heffen, varieerden van drie tot acht maanden. Bij ernstige overtredingen, zoals blootstelling aan lasrook of oplosmiddelen boven de grenswaarde bij inademing, diende de werkgever direct actie te ondernemen. Bij het ontbreken van een blootstellingsbeoordeling werd de werkgever in totaal acht maanden de tijd gegeven om zowel een *kwalitatief goede* beoordeling te (laten) maken, deze te laten toetsen door de arbodienst en, indien nodig, maatregelen te nemen. Als bij de hercontrole later dit jaar of begin volgende jaar blijkt dat aan één of meer van deze punten niet wordt voldaan, dan wordt een boete aangezegd.

Werknemersboete

Bij de inspecties liepen niet alleen werkgevers de kans een boete aangezegd te krijgen. Ook werknemers zouden in bepaalde omstandigheden een boeterapport tegemoet kunnen zien bijvoorbeeld als zij de persoonlijke beschermingsmiddelen die ter beschikking zijn gesteld niet gebruiken.

3.3 Vragenlijst

Ten behoeve van de projectrapportage is een vragenlijst opgesteld. Door middel van deze vragen is achtergrondinformatie verkregen bij de verschillende onderwerpen.

3.4 Publiciteit en informatievoorziening

Gezien de aard en de doelstellingen van het project zijn diverse activiteiten opgestart om het belang van het project onder de aandacht te brengen

- Op de openingspagina van www.arbeidsinspectie.nl was een speciale link gemaakt naar de projectpagina. Hier stonden het persbericht, de nieuwsbrief van 15 maart 2004, de projectinformatie die voor externen was opgesteld en de criteria voor de blootstellingsbeoordeling. Wanneer om informatie werd gevraagd is naar deze pagina doorverwezen.
- Er zijn verschillende artikelen in vakbladen verschenen over de inhoud en de uitvoering van het project.
- Het project werd aangekondigd van in diverse landelijke en regionale dagbladen en op enkele websites.

Het project heeft ook reacties opgeroepen. In een interview uitte de voorzitter van de organisatie van metaalwerkgevers FME-CWM zijn boosheid op het ministerie van SZW en de Arbeidsinspectie. Hij waarschuwde dat de metaalelektro uit Nederland gaat verdwijnen als de extra controles n.a.v. het mislukken van het convenant worden doorgezet.

3.5 Overleg met de branche

In december 2003 zijn zowel de werkgevers- als werknemersorganisaties afzonderlijk geïnformeerd over het project.

Tijdens de uitvoering van het project is er een aantal keren contact met de werkgeversorganisaties FME-CWM en de Metaalunie geweest. Naar aanleiding van dit overleg zijn door de brancheorganisaties diverse acties geïnitieerd gedurende de aanloop en uitvoeringsperiode van het project. Zo heeft de Metaalunie een online instrument gepubliceerd dat vooral voor de kleinere bedrijven ondersteuning biedt bij het opstellen en uitvoeren van een risico-inventarisatie en evaluatie.

De branches hebben ook het initiatief genomen om een hulpmiddel te ontwikkelen om de situatie van blootstelling aan oplosmiddelen te beoordelen op een zodanige wijze dat deze als alternatief kan dienen voor het (doen) uitvoeren van metingen.

FNV Bondgenoten heeft aangehaakt aan het project door uitgifte van een brochure getiteld 'Lasrook, oplosmiddelen, zwaar tillen, zwaar duwen en trekken: Doe er wat aan'. In deze brochure wordt uitleg gegeven over de risico's die bij de genoemde onderwerpen aan de orde kunnen zijn en hoe men zich hiertegen kan wapenen. In de brochure werd aan werknemers ook de mogelijkheid geopend om klachten over de werkplek aan FNV Bondgenoten te melden, die deze zou doorgeleiden naar de Arbeidsinspectie. Zoals eerder gesteld zijn 31 klachten die betrekking hadden op 29 bedrijven ingediend. Van deze bedrijven zijn 14 bedrijven geïnspecteerd.

N.a.v. de Nieuwsbrief van 15 maart, zijn op 26 maart 2004 nog enkele tussenresultaten aan de werkgevers- en werknemersorganisaties gerapporteerd.

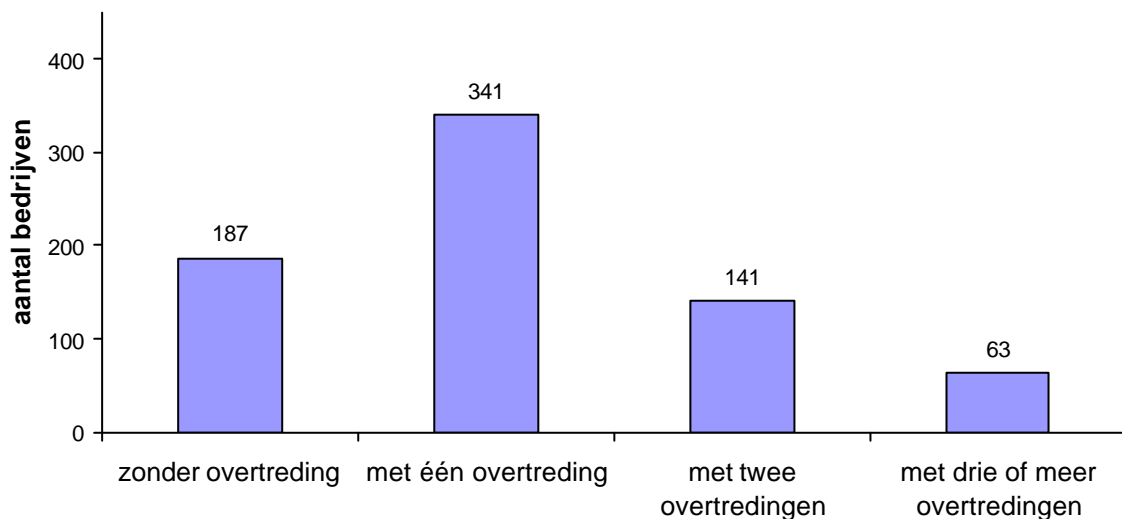
4. Resultaten

4.1 Algemeen

Op 1 februari 2004 zijn de inspecties gestart. In totaal zijn 732 bedrijven bezocht waarvan 97% behoorde tot de sectoren binnen BIK 28 ‘Vervaardiging van producten van metaal (geen machines en transportmiddelen)’ die de doelgroep vormde van dit project.

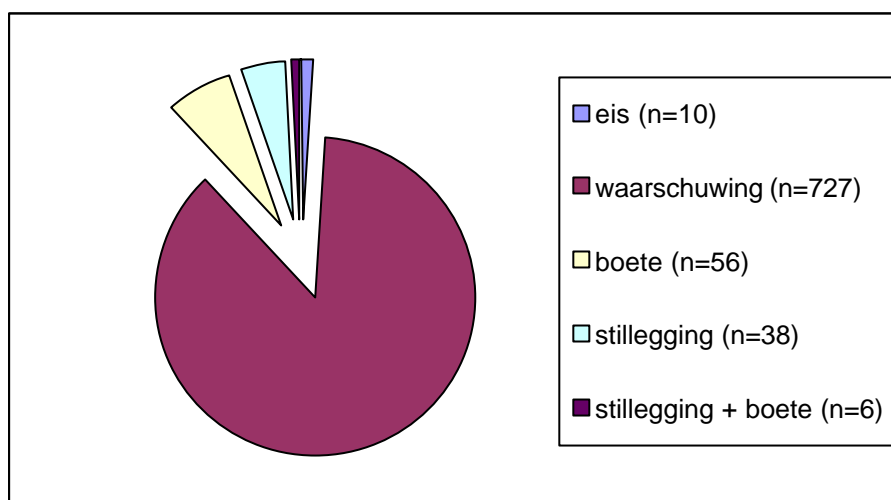
Na afloop van de inspecties kon naar 187 bedrijven een brief verzonden worden waarin de inspectie werd afgerond. Dit is 26% van de bezochte bedrijven. Bij deze bedrijven zijn op de inspectieonderwerpen geen overtredingen geconstateerd of bleken de onderwerpen van inspectie niet voor te komen. In 545 bedrijven, 74% van het totale aantal bezochte bedrijven, is een handhavingstraject gestart. Figuur 4.1 laat zien dat in 341 bedrijven één overtreding, in 141 bedrijven twee overtredingen en in 63 bedrijven drie of meer overtredingen zijn geconstateerd. Dit betekent dat 26% van de overtredingen geconstateerd is in 9% van de geïnspecteerde bedrijven.

Figuur 4.1: Bedrijven ingedeeld naar aantal overtredingen

In totaal zijn 837 overtredingen geconstateerd. Het betreft 727 waarschuwingen, 10 eisen tot naleving, 56 boeterapporten, 38 stilleggingen en 6 stilleggingen met boeterapport. De stilleggingen hebben, met uitzondering van één, allen betrekking op onveilige machines. In figuur 4.2 is de inzet van de handhavingsinstrumenten samengevat en in tabel 4.1 de top 5 van geconstateerde overtredingen. Het ontbreken van een actuele en kwalitatief goede blootstellingsbeoordeling scoorde het hoogst. De vijf overtredingen genoemd in tabel 4.1 vertegenwoordigen 80% van het totale aantal overtredingen.

Figuur 4.2: Inzet handhavinginstrumenten

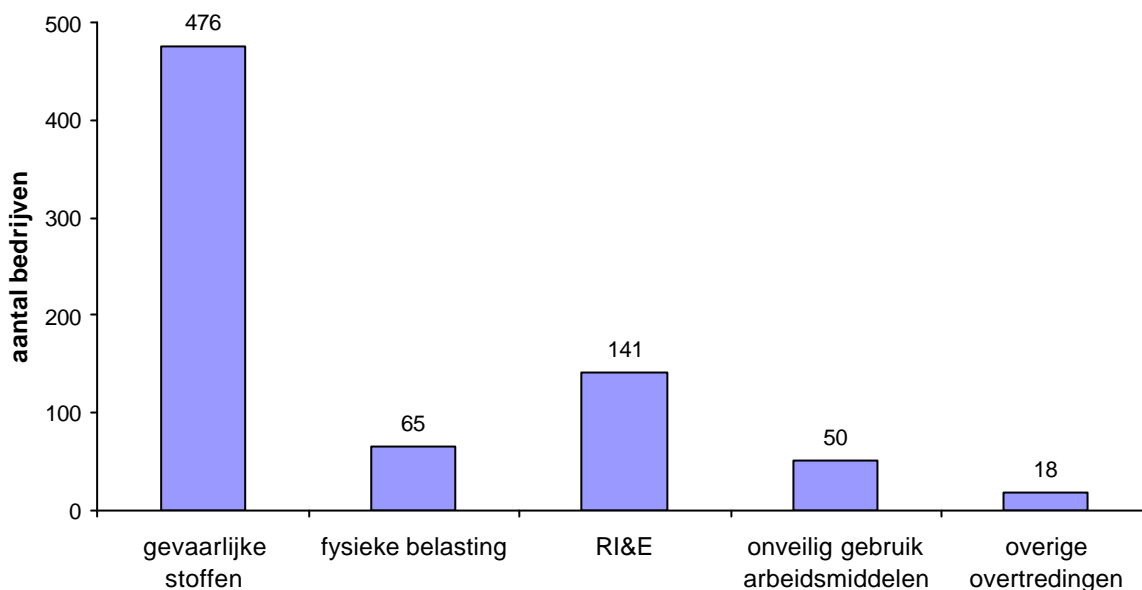
Tabel 4.1: Top 5 van geconstateerde overtredingen

Overtreding	Aantal
Ontbreken van een actuele en kwalitatief goede blootstellingsbeoordeling	464
Geen veiligheids- en gezondheidsaspecten beoordeeld in de risico-inventarisatie en evaluatie terwijl er sprake is van fysieke overbelasting	57
Ontbreken schermen/beveiligingsinrichtingen bij machines met bewegende delen	54
Onvolledige/niet actuele risico-inventarisatie en evaluatie	47
Ontbreken van (termijnen in) het plan van aanpak	43
<i>Totaal</i>	<i>665</i>

Figuur 4.3 laat zien dat bij 476 bedrijven overtredingen met betrekking tot gevaarlijke stoffen zijn geconstateerd, bij 65 bedrijven overtredingen met betrekking tot fysieke belasting, bij 141 bedrijven overtredingen met betrekking tot risico-inventarisatie en evaluatie en bij 50 bedrijven overtredingen met betrekking tot onveilig gebruik van arbeidsmiddelen. In 18 bedrijven zijn overige overtredingen vastgesteld³.

³ Het aantal bedrijven komt hoger uit dan 545 bedrijven waar (tenminste) één overtreding is geconstateerd, omdat er bij bedrijven sprake kan zijn van meer dan één soort overtreding

Figuur 4.3: Bedrijven met één of meer overtredingen ingedeeld naar inspectieonderwerp

In de volgende paragrafen worden de resultaten per onderwerp beschreven.

4.2 Gevaarlijke stoffen

Bij de overtredingen die op het gebied van gevaarlijke stoffen zijn geconstateerd kan onderscheid gemaakt worden in enerzijds overtredingen die betrekking hebben op het ontbreken van een actuele en kwalitatief goede blootstellingsbeoordeling en anderzijds overtredingen die gericht zijn op maatregelen om de blootstelling aan gevaarlijke stoffen te voorkomen of te reduceren.

Uit tabel 4.2 blijkt dat in totaal 464 waarschuwingen zijn gegeven voor het ontbreken van een actuele en kwalitatief goede blootstellingsbeoordeling. Dit is een verontrustende uitkomst, aangezien een dergelijke beoordeling de enige manier voor een bedrijf is om inzicht te krijgen in de blootstelling van de werknemers aan schadelijke stoffen en daarmee te toetsen of deze blootstelling voldoende wordt beheerst. Bij een niet door de arbodienst getoetste blootstellingsbeoordeling is een waarschuwing gegeven. Het betreft in totaal 11 waarschuwingen. Er zijn 56 overtredingen geconstateerd, resulterend in 54 waarschuwingen en 2 eisen tot naleving, omdat het bedrijf onvoldoende maatregelen had genomen ter voorkoming of beperking van blootstelling aan gevaarlijke stoffen. In totaal is in 476 bedrijven tenminste één overtreding met betrekking tot gevaarlijke stoffen geconstateerd.

Tabel 4.2: Overzicht overtredingen gevaarlijke stoffen

Overtreding m.b.t.	Instrument		
	Waarschuwing	Eis	Totaal
de blootstellingsbeoordeling	464		464
de toetsing van de blootstellingsbeoordeling door de arbodienst	11		11
de maatregelen ter voorkoming/reductie van blootstelling	54	2	56
<i>Totaal</i>	<i>529</i>	<i>2</i>	<i>531</i>

Lasrook

In 502 bedrijven is op het onderwerp lasrook geïnspecteerd. Dit is 69% van de steekproef. Uit de vragenlijst die door de inspecteurs is ingevuld blijkt dat inzicht in de blootstelling aan lasrook in relatief veel bedrijven ontbreekt. Er zijn 401 waarschuwingen gegeven voor het ontbreken van een actuele en kwalitatief goede blootstellingsbeoordeling (ca. 75%) of het ontbreken van een schriftelijk bewijs dat het bedrijf maatregelen heeft getroffen conform de praktijkrichtlijn (ca. 25%).

Dit betekent niet dat de ondernemingen niets doen tegen de risico's van lasrook. Uit de inspecties blijkt dat 453 bedrijven beheersvoorzieningen hebben getroffen om de blootstelling aan lasrook te voorkomen of te verminderen. Het betreft vaak een combinatie van ruimtelijke ventilatie, plaatselijke ventilatie en het gebruik van adembeschermingsmiddelen. Onduidelijk blijft dan echter of die voorzieningen afdoende zijn om de werknemers te beschermen. Daarvoor is een beoordeling nodig.

Vluchtige organische stoffen

Op vluchtige organische stoffen is in 108 bedrijven geïnspecteerd. Dit is 15% van de steekproef. Dit geringe percentage houdt verband met de keuze om niet op VOS te inspecteren wanneer het onderwerp lasrook aan de orde werd gesteld.

Uit de vragenlijst die door de inspecteurs is ingevuld blijkt dat oplosmiddelhoudende verf in ongeveer 70% van de bedrijven middels spuittechnieken wordt verwerkt, in 40% van de bedrijven wordt de verf verwerkt met behulp van kwast of roller en bij circa 10% van de bedrijven worden andere applicatietechnieken toegepast (dompelen, gieten, lakwalsen). Uit de cijfers blijkt dat in een gering aantal bedrijven combinaties van verschillende applicatiemethoden worden toegepast. Van de 108 bedrijven geven 36 aan in de afgelopen 5 jaar de toepassingsmogelijkheden van verf op waterbasis of verf met een lager gehalte aan organische oplosmiddelen niet onderzocht te hebben. Bij 40 van de 72 bedrijven die dit wel hebben gedaan heeft deze beoordeling niet geleid tot veranderingen waarbij als belangrijkste motief de eisen die aan het product worden gesteld wordt opgevoerd. Respectievelijk 11 en 19 bedrijven zijn overgegaan op watergedragen verf of naar een verftype met een lager oplosmiddelgehalte.

Net als bij lasrook, ontbrak ook in de bedrijven waar geïnspecteerd is op vluchtige organische stoffen veelal een actuele en kwalitatief goede blootstellingsbeoordeling. Het ging om 73 van de 108 geïnspecteerde bedrijven (68%). Deze bedrijven hebben een waarschuwing gekregen.

Doordat in 10 bedrijven een waarschuwing is gegeven op zowel lasrook als vluchtige organische stoffen, wijkt het totale aantal bedrijven met een waarschuwing op het onderwerp 'blootstellingsbeoordeling' in de bovenstaande tekst af van de waarden zoals gepresenteerd in tabel 4.2. In deze gevallen is er één waarschuwing op het ontbreken van de blootstellingsbeoordeling gevaarlijke stoffen gegeven.

4.3 Fysieke belasting: tillen, duwen & trekken

In 495 bedrijven (68% van de totale steekproef) is op het onderwerp fysieke belasting geïnspecteerd. In totaal zijn 71 overtredingen geconstateerd in 65 bedrijven. Dit betekent dat in 13% van de bedrijven waarin een inspectie op fysieke belasting heeft plaatsgevonden de werkgever onvoldoende maatregelen had getroffen om risicovol tillen en/of duwen & trekken te voorkomen of te beperken. Dit is 9% van het totale aantal bezochte bedrijven. In twee bedrijven was aanleiding om een waarschuwing te geven vanwege het ontbreken van een

doelmatige zitgelegenheid terwijl de werkzaamheden wel (gedeeltelijk) zittend konden worden uitgevoerd. In totaal betreft het 63 waarschuwingen en 8 eisen tot naleving.

Het blijkt dat fysieke overbelasting door tillen en duwen & trekken voornamelijk is geconstateerd op de productieafdeling en in het magazijn. Inspecteurs zijn daarnaast vooral ‘ongunstige werkhouding’ en ‘dragen’ als andere vormen van fysieke belasting tegen gekomen. Het ging om 150, onderscheidenlijk 105 bedrijven. Alleen in gevallen dat duidelijk sprake was van overbelasting van werknemers, is de werkgever hierop mondeling aangesproken.

4.4 Risico-inventarisatie en evaluatie

In bedrijven waar een overtreding is geconstateerd op het gebied van gevaarlijke stoffen en fysieke belasting, is tevens naar de risico-inventarisatie en evaluatie gevraagd. In 38 bedrijven ontbrak een risico-inventarisatie en evaluatie en is een boete aangezegd. In 4 bedrijven was men zó ver in het traject voor het opstellen van de risico-inventarisatie en evaluatie, dat hier een waarschuwing is gegeven. Er zijn 17 boeterapporten opgemaakt omdat de risico-inventarisatie en evaluatie niet getoetst was door een arbodienst. De overige 90 overtredingen hadden betrekken op de onvolledigheid van de risico-inventarisatie en evaluatie. Er ontbrak of een plan van aanpak, of er was wel een plan van aanpak maar er werden geen termijnen bij de maatregelen genoemd, of de risico-inventarisatie bleek onvolledig of niet meer actueel. Een overzicht van de overtredingen op het gebied van de risico-inventarisatie en evaluatie wordt gegeven in tabel 4.3.

Tabel 4.3: Overzicht overtredingen risico-inventarisatie en evaluatie

Overtreding m.b.t.	Instrument		
	Waarschuwing	Boete	Totaal
het ontbreken van een risico-inventarisatie en evaluatie	4	38	42
toetsing risico-inventarisatie en evaluatie door gecertificeerde arbodienst		17 ⁴	17
het ontbreken van (termijnen in) het plan van aanpak	43		43
een onvolledige of niet actuele risico-inventarisatie en evaluatie	47		47
<i>Totaal</i>	<i>94</i>	<i>55</i>	<i>149</i>

4.5 Onveilig gebruik van arbeidsmiddelen

Een inspectie van de arbeidsmiddelen behoorde niet tot de hoofdonderwerpen van het project en is door de inspecteurs niet standaard geïnspecteerd. Toch is een relatief groot deel van de overtredingen (8%) toe te schrijven aan dit onderwerp. Tijdens de rondgang door het bedrijf werden in 50 bedrijven terloops door de inspecteurs gevaarlijke situaties aangetroffen. Deze werksituaties werden ter plekke als dermate risicovol beoordeeld dat werkzaamheden (preventief) zijn stilgelegd, boetes zijn aangezegd of een waarschuwing is gegeven. Het grootste deel van de overtredingen op dit onderwerp heeft betrekking op het ontbreken van

⁴ Recentelijk is het handhavingsbeleid betreffende overtreding van artikel 14, 1^e en 3^e lid van de Arbeidsomstandighedenwet 1998 gewijzigd in die zin dat de overtreding niet langer een direct beoetbaar feit oplevert. De boete die is aangezegd zal niet worden opgelegd, maar is omgezet in een waarschuwing. De cijferreeksen in deze rapportage zijn hierop niet aangepast. De bedrijven zijn/worden hierover geïnformeerd. De risico-inventarisatie en evaluatie dient op korte termijn alsnog getoetst te worden.

schermen en beveiligingsinrichtingen bij machines met bewegende delen (snij-, knef- en pletgevaar). In totaal zijn 43 machines stilgelegd. In tabel 4.4 wordt een overzicht gegeven van de overtredingen op dit onderwerp.

Tabel 4.4: Overzicht overtredingen onveilig gebruik van arbeidsmiddelen

Overtreding m.b.t.	Instrument				Totaal
	Waarschuwing	Boete	Stillegging	Stillegging + boete	
ontbreken schermen/beveiligingsinrichtingen bij machines met bewegende delen	12	1	36	5	54
overig onveilig gebruik van arbeidsmiddelen	8		1	1	10
<i>Totaal</i>	<i>20</i>	<i>1</i>	<i>37</i>	<i>6</i>	<i>64</i>

4.6 Overige overtredingen

Tenslotte zijn er in 18 bedrijven naast het onveilige gebruik van arbeidsmiddelen, nog andere overtredingen geconstateerd waarvoor de inspecteur tijdens de inspectie reden had om hierop te handhaven. Het betreft een veilige inrichting van de arbeidsplaats (bijv. vluchtmogelijkheden), geluid, gebruik van persoonlijke beschermingsmaatregelen en ontbreken van deskundige bijstand door de arbodienst. In tabel 4.5 wordt een overzicht gegeven van deze overtredingen.

Tabel 4.5: Overzicht overige overtredingen

Overtreding m.b.t.	Instrument		
	Waarschuwing	Stillegging	Totaal
Veilige inrichting arbeidsplaats	7	1	8
Geluid	9		9
Persoonlijke beschermingsmaatregelen; informatie werknemers	4		4
Deskundige bijstand	1		1
<i>Totaal</i>	<i>21</i>	<i>1</i>	<i>22</i>

4.7 Resultaten van de pilot WAO-instroom en de FNV actie

Pilot WAO-instroom

Zoals in onderdeel 2.1 van dit verslag is aangegeven, is binnen dit project een pilot uitgevoerd, waarbij de vraag aan de orde kwam, of er een verband is aan te tonen tussen de arbeidsomstandigheden en de WAO-instroom. In totaal zijn 199 bedrijven geselecteerd op basis van gegevens van de UWV m.b.t. WAO-instroom. Deze bedrijven zijn geïnspecteerd en de resultaten zijn vervolgens met elkaar vergeleken.

Uit die vergelijking kwam naar voren dat er geen significante verschillen in de resultaten van de inspecties zijn vastgesteld tussen bedrijven met een hoge WAO-instroom en bedrijven met een lage WAO-instroom. Of nu wordt gekeken naar het aantal bedrijven dat de wet

overtreedt, naar het aantal overtredingen per bedrijf of naar de zwaarte van de overtredingen, steeds liggen de resultaten van de beide groepen in dezelfde orde van grootte. Een mogelijke verklaring hiervoor is het feit dat het UWV slechts gegevens beschikbaar kon stellen over twee jaren, te weten 2001 en 2002. Vooral bij kleine bedrijven is de kans dan groot dat het WAO instroomcijfer berust op toevalligheden. Uitgaande van deze methodiek zijn er dus gegevens over veel meer jaren nodig om een uitspraak te kunnen doen over een mogelijk verband tussen de WAO-instroom en de arbeidsomstandigheden.

FNV actie

De inspecties in het kader van dit project vormden voor de FNV Bondgenoten reden om een actie onder de leden, werkzaam in metaalbedrijven te starten. Er werd door de FNV een brochure uitgegeven waarin de risico's van lasrook, oplosmiddelen en fysieke overbelasting werden toegelicht. Tevens werd aan de leden de mogelijkheid geboden om risicovolle situaties in hun bedrijf bij de FNV te melden.

In totaal zijn door de Arbeidsinspectie 31 klachten ontvangen die betrekking hadden op 29 bedrijven. Bij binnenkomst van de adressen bleken reeds 7 adressen geselecteerd te zijn binnen dit project. Van deze geselecteerde adressen waren er 2 al geïnspecteerd.

Door het toepassen van de selectiecriteria vielen 12 bedrijven buiten het project. Dit waren o.a. bedrijven die recent geïnspecteerd waren in een ander inspectieproject of naar aanleiding van een klacht of ongeval, onder een andere BIK-code vielen of minder dan 5 werknemers hadden. Eén bedrijf is niet geïnspecteerd omdat lassen en spuiten niet tot de normale bedrijfsmatige activiteiten behoorde.

Uiteindelijk zijn 14 bedrijven geïnspecteerd waarover 16 klachten waren ontvangen. In één van deze bedrijven zijn geen overtredingen geconstateerd tijdens de inspectie. In de overige bedrijven daarentegen wel. Het betreft in totaal 17 overtredingen. Dit heeft geleid tot 15 waarschuwingen, één eis en één boeterapport. De boete had betrekking op het ontbreken van een getoetste risico-inventarisatie en evaluatie. Negen waarschuwingen hadden betrekking op lasrook, 2 waarschuwingen op vluchtige organische stoffen en één op gevaarlijke stoffen (zowel op lasrook als vluchtige organische stoffen). Eén eis tot naleving is opgesteld met betrekking tot tillen. Tevens zijn in één bedrijf twee waarschuwingen gegeven voor het werken met een onveilige machine (geen afscherming en werknemer was onvoldoende op de hoogte van de gevaren en de te nemen maatregelen bij de diverse werkzaamheden).

Alles bijeen zijn dus bij 13 van de 14 bedrijven 17 overtredingen geconstateerd die door de werkgever opgeheven moeten worden.

5. Conclusies en aanbevelingen

5.1 Generaliseerbaarheid van de resultaten

Omdat de onderwerpen waarop dit project zich richt (lasrook, vluchtige oplosbare stoffen en fysieke belasting) niet in alle deelsectoren van de metaalsector een rol spelen, is er voor gekozen het project uit te voeren in de deelsector vervaardiging van producten van metaal (BIK 28, toegespitst op de BIK-codes 281, 282, 285, 286 en 287). Uit deze populatie van bedrijven is een steekproef getrokken van bedrijven met 5 en meer werknemers in loondienst⁵.

Tevens is binnen dit project een pilot uitgevoerd, waarbij de vraag aan de orde kwam, of er een verband is aan te tonen tussen de arbeidsomstandigheden en de WAO-instroom. Hiertoe zijn bedrijven toegevoegd aan de steekproef. Daarnaast zijn er 14 bedrijven geïnspecteerd waarvan bij FNV Bondgenoten klachten over slechte arbeidsomstandigheden zijn binnengekomen.

Door deze wijze van samenstellen van de steekproef kunnen de resultaten van dit project niet onvoorwaardelijk worden vertaald naar de hele populatie bedrijven in dit deel van de metaalsector. Enige voorzichtigheid hierbij is geboden. Omdat er sprake is van een steekproef van redelijk grote omvang, de uitkomst van de pilot er niet direct op wijst dat bedrijven met een hoge WAO-instroom en bedrijven met een lage WAO-instroom verschillen in de resultaten van de inspecties en het aantal bedrijven uit de actie van FNV Bondgenoten gering is in relatie tot de totale steekproef, wordt er van uitgegaan dat de resultaten van de steekproef een redelijk goed beeld geven van het onderzochte deel van de metaalsector.

5.2 Conclusies

De belangrijkste conclusie van dit inspectieproject is dat driekwart van de geïnspecteerde bedrijven de arbeidsomstandighedenwet overtreedt. Dit is een onrustbarend hoog percentage. Het toont aan dat het nalevinggedrag van de ondernemingen die metaalproducten vervaardigen (constructiewerken, ramen en deuren, tanks en ketels, metaalbewerking zoals persen en oppervlaktebehandeling) ver beneden de maat is. Van de ruim 3.000 ondernemingen met tenminste 5 werknemers is meer dan 20% bezocht.

Het nalevinggedrag wordt in belangrijke mate bepaald door drie aspecten, namelijk bekendheid met de wettelijke regels, de kans dat men wordt betrapt wanneer men (bewust) in overtreding is en de zwaarte van de straf die hieruit voort vloeit.

Het beeld dat uit de inspecties ontstaat, is dat driekwart van de bedrijven waar op gevaarlijke stoffen is geïnspecteerd geen idee heeft van de mate waarin men de eigen werknemers bloot stelt aan gevaarlijke stoffen. Vooral de vraag of werknemers schadelijke hoeveelheden lasdampen inademen, kunnen de meeste werkgevers niet beantwoorden. Lasdampen kunnen kankerverwekkende bestanddelen bevatten.

Zoals eerder vermeld is voor lasrook een Praktijkrichtlijn ontwikkeld als eenvoudig alternatief voor de blootstellingsbeoordeling. Het is dan voldoende wanneer een bedrijf in de risico-inventarisatie en evaluatie heeft aangetoond de maatregelen te hebben genomen volgens de Praktijkrichtlijn. Er ligt een taak voor de brancheorganisaties om door middel van voorlichting

---

⁵ Bedrijven die reeds eerder bezocht zijn in het project Meta(al)morfose (A568) en Tillen in de industrie (A590) en die reeds geselecteerd waren voor een ander project zijn uitgesloten van selectie.

(het werken met) de Praktijkrichtlijn te propageren en op die manier de spontane naleving te bevorderen.

De inspecties bij 495 bedrijven waar het onderwerp fysieke belasting (tillen, duwen & trekken) aan de orde werd gesteld, hebben bij 13% van die bedrijven tot handhaving geleid. Deze vorm van fysieke belasting lijkt daarmee redelijk onder controle. De inspecteurs hebben tijdens de inspecties wel regelmatig geconstateerd dat andere vormen van fysieke (over)belasting vóórkomen. Het betreft vooral dragen en ongunstige werkhoudingen.

Een inspectie van de machines behoorde niet tot de hoofdonderwerpen van het project. Toch is een relatief groot deel van de overtredingen (8%) toe te schrijven aan dit onderwerp. Ook uit een ander project van de Arbeidsinspectie dat eind 2002 en begin 2003 is uitgevoerd⁶ blijkt, dat er op het terrein van de machineveiligheid de wet nog vaak wordt overtreden.

Het handhavingsbeleid houdt onder meer in dat de inspecteurs controleren of de geconstateerde tekortkomingen ook daadwerkelijk door de werkgever worden verholpen. Uit de praktijk van de Arbeidsinspectie blijkt dat bij meer dan 95% van de overtredingen het geval. Hieruit kan enerzijds worden afgeleid dat werkgevers accepteren dat ze fout zitten en bereid zijn hieraan iets te doen. Anderzijds vormt het een aanwijzing dat de dreiging van (zwaardere) sancties voldoende effect sorteert.

De aanwezigheid van de Arbeidsinspectie in de branche blijft nodig teneinde kwaadwillende werkgevers te dwingen zich aan de wet te houden en daarmee concurrentievervalsing tegen te gaan.

5.3 Aanbevelingen

De voorgaande conclusies leiden tot de volgende aanbevelingen:

- 1) De branche dient extra te investeren in voorlichting over de gevaarsaspecten van gevaarlijke stoffen en machineveiligheid.
- 2) De aandacht van de Arbeidsinspectie voor deze sector mag niet verslappen. Er ligt niet alleen een politieke opdracht om nadrukkelijk handhavend aanwezig te zijn. Uit de inspecties is gebleken dat er ook inhoudelijk alle aanleiding is om de inspectiedruk op zijn minst te handhaven. In dit verband is vermeldenswaard dat er in de periode mei tot en met september 2004 een groot inspectieproject in de metaal en de voeding- en genotmiddelenindustrie wordt uitgevoerd, waarbij de veiligheid van machines centraal staat. Er zijn 1000 inspecties geprogrammeerd.
- 3) De meeste onderwerpen die als knelpunten in de metaalsector zijn geïdentificeerd en destijds aanleiding vormden om de onderhandelingen over een convenant te onderzoeken zijn nog steeds actueel. Alleen het probleem van fysieke overbelasting door 'kracht zetten' lijkt inmiddels minder urgent. Voor de overige onderwerpen (lasrook, vluchtige oplosmiddelen, gevaarlijke machines, geluid) zou instrumentontwikkeling moeten worden gestimuleerd als hulpmiddelen bij de invulling van de arbo-verplichtingen. Mogelijk kan hierbij aansluiting worden gezocht bij de overheidsprogramma's Versterking Arbeidsveiligheid (VAV) en Versterking Arbeidsomstandighedenbeleid Stoffen (VAST).

---

⁶ Meta(al)morfose, inspecties op het gebied van machineveiligheid, geluid en arbobeleid in de metaalindustrie. De Haag, mei 2004 (A568)